

Milline nägi välja Estonia teater 1913. aastal?

„Estonia on meile midagi rohkemat kui teater ja kontserdimaja,“ rääkis Jüri Kuuskemaa. „Võiks öelda, et see on isegi meie rahvustempel, sest kui seda rajati aastatel 1911-1913, siis oli tsaariaeg ning nurgakivi panekul ja avamisel ei lubatud rääkida eesti keeles ning ei tohtinud välja panna ka sinimustvalgeid lippe, et mitte solvata suurt Vene impeeriumit.“

Heeroldi jutud viivad meid Estonia teatri juurde, mille ühelt seinalt on lugeda „Ooperi- ja balletiteater Estonia“ ja järgmiselt blokilt „Filharmonia“.

Kuuskemaa selgitas, et ida küljest on see hoone säilinud niisugusel kujul, nagu seda projekteerisid Soome arhitektid Lindgren ja Lönn. Üks blokk on teatriblokk, kus esialgu ei olnud ainult ooper ja ballett, vaid ka operett ja draama. Parempoolne osa oli rahvamaja eest, kus lisaks kontserditele peeti ka rahvakogunemisi. Keskmise osa kaarja müüri taha jäi majandusõu, mis mitte väga kauda aega tagasi ehitati ümber talveaiaks ja restoraniks.

„Seda kõike vaadates on omamoodi ime, et hoone esikülg elas üle ka kõige dramaatilisema seiga Tallinna ajaloo, milleks oli märtsipommitamine 1944. aastal,“ märkis ta. „Kui sõda oli lõppenud, siis ka nõukogude võim leidis, et eesti rahval peab olema oma esindusteater ning seda hakati taastama, kasutades tööjõuna saksa sõjavange, kes tegid oma tööd päris korralikult.“ Kuuskemaa sõnul oli enne teatri rajamist seal aastasadu olnud linnamüüri esine vallikraavi ja muldkindlustuse esine ala. Kui Estonia ehitati välja, siis ta ei olnud ainult muusika- ja teatrikeskus, vaid ka kaubanduskeskus, sest siia toodi üle Raekoja platsil asunud turg, mis sai nimeks uus turg. „Praegu ehitatud uus paviljon on rajatud endise turuhoone alusmüüridele,“ täiendas ta.

„Tundub üllatav, aga esialgu polnudki teatrihoone esimesel korrusel aknaid, vaid ukсед ja iga ukse taga asus poekene ning keskel oli restoran. Hoone oli ka madalam kui praegune. Sõja järel uut hoonet tehes otsustati esimese korruse poeruumid anda tagasi teatriinimestele ning uste asemel tehti aknad,“ tõi ta esile. Hoone teisel küljel asus ka laternapost, millel olid mõned kuuliaugud ja mille otsa oli asetatud vanik pühendusega nendele 97 ohvrile, kes 1905. aastal said surma, kui tulistati rahulikku

pealinn.ee

Estonia teater
Eesti Rahvusballett
Teater

meeleavaldust. Esialgse tagasihoidliku monumendi asemel kavandas arhitekt Juhan Raudsepp nendele uue turu ohvritele ümara reljeefiga graniidist mälestusmärgi, mis pärast Teist maailmasõda asendati Lembit Palutederi rahvakeeles nn taksopeataja kujuga.

Kuuskemaa sõnul on nüüd tekkinud idee teha Estoniale suur juurdeehitus just sellele kujuga väljaku osale, et saaks teatrihoonet muuta moodsamaks ja tõhusamaks. „Aga selle käigus on ära unustatud mitmed asjaolud. Platsil on varasemast ajast muldkindlustuste piirdemüürid. See on muinsuskaitseobjekt, mida pole põhjust torkida. Ka linna ja riigi muinsuskaitse on selle vastu, sest ei taha rikkuda hoone praegust kuju pidades seda säilitamisväärtuslikuks,“ tõdes ta. Lõpetuseks kinnitas heerold, et Estonia oli, on ja jääb. Ta avaldas lootust, et ka noored hakkavad siin rohkem käima, et saalid oleksid täidetud nii ooperimajas kui ka kontserdisaalis. „Tulgu uus hoone praegu või 30 aasta pärast, see ei sega praeguse hoone püsimist kui rahvustempel ja kultuurikeskus.“